

LATVIJAS STATISTIĶU ASOCIĀCIJAS

Informatīvais biļetens Nr 20 (2017.g.)

20

OFICIĀLI

VALDES PĀRSKATS PAR LATVIJAS STATISTIĶU ASOCIĀCIJAS DARBU 2016.GADĀ

Pārskata gadā kopš iepriekšējās pilnsapulces ir pagājis gads. Šajā laikā noturētas 4 valdes sēdes, kurās izskatīti aktuālie Asociācijas (biedrības) darba jautājumi. Tradicionāli, ka vairāki valdes locekļi bija aktīvi, it īpaši Edmunds Vaskis, Anita Švarckopfa, Juris Krūmiņš, Aija Žigure, Jānis Lapiņš, Ģirts Brīģis. Īpašs paldies par ļoti lielu organizatorisku atbalstu Mārtiņam Libertam, Gunai Graudiņai, Salvim Staģim, Pēterim Veģim un Uldim Aināram.

Elektronikas un datorzinātņu institūts un Statistiķu asociācija 2016.gadā ierosināja apbalvot Aivaru Lorencu ar valsts apbalvojumu. Ordeņa kapituls 2016.gada 7.aprīlī lēma par pašreizējā mūža ieguldījumu informātikas zinātnē, izglītības un akadēmiskajā darbā iecelt Aivaru Lorencu *par Atzinības krusta virsnieku*. Latvijas Republikas Neatkarības atjaunošanas dienā, 4.maijā Melngalvju namā notika Triju Zvaigžņu ordeņa, Viestura ordeņa un Atzinības krusta. pasniegšanas svinīgā ceremonija kurā mūsu asociācijas biedrs tika apbalvots ar Atzinības krusta IV šķiru.

Uz pilnsapulci atkal ir sagatavots biļetens, kura izveidē īpaši nopelni ir Edmundam Vaskim un Pēterim Veģim sadarbībā ar Salvi Staģi.

Ir izstrādāta un regulāri papildināta LSA mājas lapa, kuras izveidē īpaši lielu darbu ieguldīja Mārtiņš Liberts un citi kolēģi no CSP.

Tradicionāli, gan valdes sēdēs, gan arī visā Asociācijas darbībā zināma vērība tika veltīta, lai turpinātos tematiskie lasījumi par aktuāliem statistikas teorētiskajiem un prakses jautājumiem. Aktīva sadarbība tika turpināta ar divām doktorantūras skolām. Par tematiskajiem lasījumiem informācija nosūtīta gan Centrālās statistikas pārvaldes darbiniekiem, gan Latvijas augstskolu mācībspēkiem, doktorantiem un citiem studentiem. Īpaši interesants bija CSP departamenta direktores Marandas Behmanes lasījums par jaunumiem sociālajā statistikā, RSU profesora Ģirta Brīģa lasījums par veselības apsekojumiem, LU doktora grāda pretendenta Aleksandra Dahi lasījums par reģionālās statistikas aktualitātēm demogrāfiskajos pētījumos, CSP pārstāvju Mārtiņa Liberta un Jura Beidala lasījums par R bibliotēkas 'vardpoor' pielietojums izlases kļūdu novērtēšanai, LU doktora grāda pretendentes Olgas Rajevas lasījums par pensiju sistēmu salīdzinājumu Baltijas valstīs, Lasījuma materiāli tiek ievietoti LSA mājas lapā, par to informēti LSA biedri, augstskolu docētāji un doktoranti, ir saņemtas daudzas pateicības par šiem vērtīgajiem materiāliem.

Kolēģi no Rīgas Stradiņa universitātes Andrejs Ivanovs, Vinita Cauce un Silva Senķāne ieteica uzsākt darbu pie statistikas terminoloģijas izstrādes, visa 2016.gada laikā notika ļoti aktīvs darbs pie statistikas pamattermiņu saskaņošanas. Ir liels prieks, ka darbā piedalījās augsta līmeņa speciālisti no dažādām zinātņu nozarēm: matemātikas, bioloģijas, medicīnas, psiholoģijas, pedagoģijas, ekonomikas, vadībzinātnes, u.c. Te īpašs paldies jau iepriekš minētajiem kolēģiem no RSU, Mārtiņam Libertam no CSP, Mārim Baltiņam - Terminoloģijas komisijas vadītājam un Valsts valodu centra direktoram, LZA akadēmiķiem Oļģertam Krastiņam un Raitai Karnītei, no Latvijas Lauksaimniecības universitātes Irinai Arhipovai, No LZA Terminoloģijas komisijas liels paldies arī Margaritai Dunsikai, no Latvijas Universitātes Malgožatai Raščevskai, Jurim Krūmiņam, Didzim

Elfertam, Dainai Šķilterei, Silvijai Kristapsonei, Mārai Gulbei, Andrim Grīnfeldam, Atim Bērziņam, Signei Bāliņai, Liliānai Civjānei, Jānim Misiņam, Pēterim Zvidriņam un citiem, no Vidzemes augstskolas Jurim Bindem, no CSP vēl īpašs paldies Aleksim Jurševskim un Baibai Zukulai, un citiem. Visi aktīvākie statistikas pamattermiņu sagatavotāji minēti attiecīgās publikācijas sākumā. Vairāki kolēģi – arī tie, kuri pagaidām darbā nepiedalījās, ir ieteikuši aktualizēt izmantojamo statistikas terminoloģiju, pie kā ar prieku ķersimies klāt.

LSA biedri ir uzsākuši statistikas un demogrāfijas šķirklju gatavošanu Latvijas Nacionālajai enciklopēdijai (I.Bula, J.Krūmiņš, P.Zvidriņš u.c.)

Ir noslēdzies jauno censoņu (studentu, jauno zinātnieku un praktiķu) zinātnisko darbu konkurss, konkursa komisija akadēmiķa Pētera Zvidriņa vadībā rūpīgi sagatavoja konkursa dokumentus. LSA gada sanāsmē notiks uzvarētāju apbalvošana.

Mums liels prieks, ka Latvijas Statistikas asociāciju ir atkārtoti atbalstījis sponsors (privātpersona), kas ziedojumu atvēlējis jauno statistiķu atbalstam. Līdzekļi tiks izmantoti jauno censoņu zinātnisko darbu konkursa uzvarētāju balvām (apstiprināts konkursa nolikumā), kas vērstas uz tālāko jauno cilvēku profesionālo izaugsmi statistikas zināšanu un izmantošanas iemaņu jomā.

Turpinājās darbs pie zinātnisko publikāciju sagatavošanas un publicēšanas gan Latvijā, gan ārpus tās robežām. Notiek laba sadarbība ar Lietuvas un Igaunijas statistiķiem, kur nozīmīgākā ir zinātnisko publikāciju iespējas un kolēģu darba aktualitāšu apzināšana. Turpināta arī ilggadējā sadarbība ar Zviedrijas, Somijas, Norvēģijas, Vācijas, Lielbritānijas, Krievijas, Ungārijas, Baltkrievijas statistiķiem. Turpinās labā sadarbība ar Amerikas Statistiķu asociāciju.

Starptautisko zinātnisko konferenču organizēšana Latvijas Universitātes Ekonomikas un vadības fakultātē notiek sadarbībā ar LSA, pagājušajā gadā tika organizēta kārtējā LU zinātniskās konferences sekcija, kurā sekcijās piedalījās vairāki asociācijas biedri, LU starptautiskās konferences rakstu krājumi ir iekļauti *Thomson Reuters Web of Science* datu bāzē, pie katra raksta parādās arī LSA kā konferences līdzorganizētāja vārds.

Valdes sēdēs apspriesti jautājumi par efektīvāku asociācijas biedru darba organizēšanu. Viens no tiem ir ikgadējo LSA biedru naudu pārskaitīšana uz asociācijas kontu, kas jau norit ļoti veiksmīgi. Tāpat valdes sēdēs tika apspriests jautājums par LSA mājas lapas pilnveidošanu.

Jaunāka gadagājuma biedru iesaistīšana Asociācijas darbā joprojām ir aktuāls uzdevums. Tomēr ir mums arī jauni asociācijas biedri.

Centrālā statistikas pārvalde (CSP) Asociācijas valdes locekles Aijas Žīgures vadībā pārskata periodā turpināja pildīt savus galvenos uzdevumus – nodrošināt iekšzemes un ārvalstu datu lietotājus ar savlaicīgu, precīzu, pilnīgu, viegli saprotamu un starptautiski salīdzināmu statistisko informāciju par Latvijas ekonomiskajām, demogrāfiskajām, sociālajām un vides parādībām un procesiem, izmantojot mūsdienīgus IT risinājumus un labāko pieredzi šajā jomā. Aija Žīgure regulāri tiek aicināta vadīt dažādas starptautiskās diskusijas par statistiku un uzstāties nozīmīgos starptautiskos forumos.

Kopš tika pieņemts Statistikas likums, izveidota Statistikas padome, CSP ir izpildījusi visus Valsts statistiskās informācijas programmā 2016.gadam paredzētos darbus, sadarbībā ar *Eurostat* sekmīgi darbojas CSP izveidotais Eiropas statistisko datu lietotāju atbalsta centrs Latvijā, par ko notikuši arī vairāki LSA lasījumi.

LSA valdes locekļi, akadēmiķi Juris Krūmiņš un Pēteris Zvidriņš aktīvi darbojušies dažādu politikas dokumentu izstrādāšanā un pilnveidošanā, kur izmantoti viņu pētījumu rezultāti.

Ir ļoti patīkami konstatēt, ka RSU izveidotās Statistikas laboratorijas vadītājs Andrejs Ivanovs aizstāvēja doktora disertāciju un aktīvi strādā pie kvalificētu speciālistu piesaistes RSU Statistikas laboratorijā.

2016.gadā pētniecisko darbu aktīvi turpināja LSA asociācijas biedri. Juris Krūmiņš vada Valsts pētījumu programmas projektu, kurā iesaistīti izpildītāji no dažādām institūcijām un vairāki LSA

biedri – Ģirts Briģis, Pēteris Zvidriņš un citi, Biruta Sloka vada viena VPP projekta apakšprojektu, vadīja arī TEMPUS projektu un vairākus nelielus pētniecības projektus.

Ir patiesi prieks, ka plaši pazīstami arī ārpus valsts robežām Aija Žīgure ir uzaicināta nolasīt referātu Apvienoto Nāciju sanāksmē Ņujorkā, kas ir patiesi liela atzinība Aijas Žīgures un Centrālās statistikas pārvaldes darbam. Aija Žīgure ir radusi iespēju piedalīties Latvijas Universitātes ikgadējās zinātniskās konferences Biznesa, vadības un ekonomikas fakultātes plenārsēdē, kā arī sekcijas līdzvadīšanā (Aija Žīgure kopā ar Birutu Sloku vadīja sekciju *Vadības zinību un uzņēmējdarbības attīstības dažādi aspekti*), informācija ir pieejama konferences mājas lapā <http://www.bvef.lu.lv/konferences-un-seminari/lu-konferences/lu-75-konference/>.

Ventspils Augstskolas pētnieku kolektīvs ir turpinājis darbu pie uzņēmējdarbības vides kompleksas vērtēšanas problēmām Latvijā reģionālā aspektā, aktuāliem izglītības jautājumiem, ir turpinājuši sadarbību kopējās doktorantūras studiju programmas realizācijā ar Banku augstskolu un RISBA.

Vairākas ar statistiku saistītas tēmas izpilda arī RTU un RSU mācībspēki. Viņi ir bijuši ļoti veiksmīgi starptautiskās atpazīstamības veiksmīgā realizācijā.

Turpinās LSA biedru līdzdalība starptautiskajā sadarbībā. Tāpat kā iepriekšējos gados īpaši aktīvi bija Jānis Lapiņš, Juris Krūmiņš, Pēteris Zvidriņš, Mārtiņš Liberts, Pēteris Veģis, Aija Žīgure u.c. LSA biedrs Mārtiņš Liberts kā oficiālais Latvijas pārstāvis darbojas Starptautiskajā Apsekojumu Statistiku asociācijā. Valdes loceklis Juris Krūmiņš ir Latvijas Augstskolu profesoru asociācijas viceprezidents, LU BVEF domes priekšsēdētājs, VPP projekta vadītājs, LU profesors. LZA Akadēmiķis Pēteris Zvidriņš ir LU Demogrāfijas doktora studiju programmas direktors, LU vadošais pētnieks,

Studenti ar statistiku saistītos studiju kursus apgūst arī LU sociālo zinātņu bakalaurs, maģistra un doktora studiju programmās. Lielākai daļai studentu noslēguma darbos (bakalaurs darbos, kvalifikācijas darbos, maģistra darbos un disertācijās) tiek izmantotas statistiskās metodes un statistikas datu bāzes un šo darbu izstrādes laikā notiek studentu intensīvas konsultācijas arī pie Asociācijas biedriem un CSP Informācijas centrā. Jau vairākkārt par aktualitātēm statistiskās informācijas ieguvē informējis CSP Informācijas departamenta direktors Uldis Ainārs.

Statistikas kursi ir obligāti augstskolu studiju programmās. Tāpēc daži Asociācijas biedri strādā pie mācību līdzekļu sagatavošanas, tomēr pēdējos gados mācību grāmatas nav izdotas. Toties samērā prāvs ir zinātnisko publikāciju skaits, kas pieejamas arī prestižās zinātnisko publikāciju datu bāzēs. Kā katru gadu, arī pārskata gadā tika organizēta ekskursija – šoreiz uz Radioastronomijas Centru un Ventspili. Ekskursiju laikā notiek arī profesionālas sarunas par statistiku un informācijas apmaiņa, neformālo kontaktu veidošana un attīstīšana. Šovasar paredzēta ekskursija uz Igauniju vai Latgali ar iespējamām profesionālām pārrunām ar kolēģiem.

LSA valdes vārdā Biruta Sloka

ĪSUMĀ PAR SVARĪGO

LSA KONKURSS JAUNAJIEM ZINĀTNIEKIEM

Šī gada februārī norisa LSA ikgadējs zinātnisko darbu konkurss par ieguldījumu statistikas pētījumos. Šoreiz bija iesniegti četri jauno zinātnieku darbi. Atbilstoši konkursa komisijas vērtējumam 1.vietu un naudas balvu piešķīra Gunai BĒRZIŅAI par promocijas darbu "Rehabilitācijas rezultātu salīdzinājums pēc insulta Latvijā un Zviedrijā" (zin. vad. Dr. med. Anita Vētra). 2. vieta un naudas balva piešķirta Alīnai SADOVSKAI par maģistra darbu "Lielas dimensijas vektorautoregresīvo modeļu izmantošana prognozēšanai" (zin. vad. Dr. math. Mārtiņš Liberts). Konkursa komisija un LSA valde augstu vērtēja arī Arta Luguža un Līgas Betheres iesniegtos darbus.

GATAVOJAMIES SASKAITĪT**GATAVOŠANĀS 2021.GADA TAUTAS SKAITĪŠANAI**

Gatavošanās 2021.gada tautas skaitīšanai ir sociālās statistikas prioritāte Centrālajā statistikas pārvaldē (CSP), ko paredzēts veikt, izmantojot tikai administratīvos datus, kā arī regulārajos statistikas apsekojumos iegūto informāciju.

2016.gadā tika izanalizēti 2015.gada tautas mikroskaitīšanas rezultāti un izstrādāts pasākumu plāns iedzīvotāju skaita novērtējuma metodoloģijas pilnveidošanai. Kā prioritātes jāmin papildus informācijas ieguve par jauniešiem vecuma grupā no 18 līdz 26 gadiem, to iedzīvotāju skaita precizēšana personu līmenī, kuri uzturas kolektīvajos mājokļos, papildus informācijas ieguve par iedzīvotāju starptautisko migrāciju u.c.

Būtiskākais tautas skaitīšanas rādītājs ir valsts un katras pilsētas, novada, pagasta iedzīvotāju skaits. Lai iegūtu papildus informāciju, kas tiek izmantota, veicot iedzīvotāju skaita ikgadējo novērtējumu, un vērtētu tā kvalitāti, 2016.gadā tika noslēgti sadarbības līgumi un saņemta informācija no Rīgas pašvaldības SIA "Rīgas satiksme" (personalizēto e-talonu lietotāju dati), Studiju un zinātnes administrācijas (dati par studējošiem ārpus Latvijas) un bibliotēku lietotāju sistēmas "Alise" uzturētāja SIA "Tieto Latvija" (dati par bibliotēku lasītājiem). CSP uzsākusi darbu, lai no augstākās izglītības iestādēm saņemtu datus personu līmenī par studentiem, kuri studiju laikā dzīvo dienesta viesnīcās. Plānots no pašvaldībām saņemt datu izmantošanas atļaujas, lai no Sociālās palīdzības (SOPA) sistēmas iegūtu datus par pašvaldību ilgstošās sociālās aprūpes iestāžu un patversmju klientiem.

Ņemot vērā 2015.gada tautas mikroskaitīšanas rezultātus un lai iegūtu papildus informāciju par iedzīvotāju starptautisko migrāciju, uzsākta sagatavošanās 2018.-2019.gada starptautiskās migrācijas plūsmu panelapsekojumam.

2016.gadā tika turpināta jau 2015.gadā uzsāktā administratīvo datu un CSP apsekojumos iegūtās informācijas izmantošanas iespēju priekšizpēte tautas skaitīšanas jautājumu sadaļas par iedzīvotāju ekonomisko aktivitāti datu nodrošināšanai 2021.gada tautas skaitīšanā. Projekta ietvaros tika aplūkotas statistikas iegūšanas iespējas par iedzīvotāju ekonomiskās aktivitātes statusu, nodarbināto iedzīvotāju nodarbinātības statusu, ekonomiskās darbības nozari un profesiju. Projekta ietvaros tika pētīti Darbaspēka apsekojuma dati un metadati, kā arī administratīvo datu avotu (Valsts ieņēmumu dienesta (VID), Nodarbinātības valsts aģentūras (NVA), Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras un Valsts izglītības informācijas sistēmas) dati un metadati. Projekta rezultātā tika apzināti administratīvo datu avoti, kuros ir informācija par iedzīvotāju ekonomisko aktivitāti, izvērtēta administratīvajos reģistros esošo datu atbilstība Starptautiskās darba organizācijas (ILO) definīcijām un veikta administratīvajos reģistros un CSP apsekojumos esošo datu salīdzināšana. 2016.gadā tika uzsākta darbības apraksta projekta sagatavošana, kas nepieciešams, lai CSP varētu apvienot no dažādiem avotiem saņemtos administratīvos datus, apgūta Zviedrijas kolēģu pieredze ekonomiskās aktivitātes rādītāju iegūšanas jomā no administratīvajiem datu avotiem, kā arī uzsākti pētījumi par iespējamo matemātiskās statistikas metožu izmantošanas iespējām trūkstošo datu par personu ekonomisko aktivitāti novērtēšanai. Projekta starprezultāti tika prezentēti 2016.gada aprīlī ESTAT seminārā par daudzavotu statistiku Budapeštā, Ungārijā, bet gala rezultāti tika prezentēti 2016.gada oktobrī Eurostat organizētajā konferencē statistikā ieinteresētajām personām Budapeštā, Ungārijā. Ar projekta rezultātiem tiks iepazīstināti arī Igaunijas un Lietuvas kolēģi Baltijas valstu tautas skaitīšanas seminārā, kas paredzēts 2017.gada aprīlī beigās Tallinā. 2017.gadā tiks turpināts darbs ar iedzīvotāju ekonomisko aktivitāti saistīto rādītāju datu iegūšanai no administratīvajiem datu

avotiem, pabeidzot veidot datu bāzi saskaņā ar situāciju 01.01.2016, ieskaitot trūkstošo datu imputāciju, un uzsākot datu bāzes veidošanu saskaņā ar situāciju 01.01.2017.

2017. gadā tiks turpināta 2016.gada beigās uzsākta administratīvo datu un CSP apsekojumus iegūtās informācijas izmantošanas iespēju priekšizpēte tautas skaitīšanas temata par iedzīvotāju augstāko sekmīgi iegūto izglītības līmeni datu nodrošināšanai 2021.gada tautas skaitīšanā. Projekta ietvaros tiks pētīti Izglītības un zinātnes ministrijas, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes, citu administratīvo datu avotu, kuri satur informāciju par personu iegūto izglītības līmeni (Finanšu ministrijas, NVA, VID u.c.), dati. Tiks izpētītas administratīvo datu avotu un 2011.gada tautas skaitīšanas rezultātu izmantošanas iespējas iedzīvotāju izglītības līmeņa noteikšanai 2021.gada tautas skaitīšanā, kā arī tiks izstrādāti priekšlikumi 2011.gada tautas skaitīšanas datu pārkodēšanai uz jauno Starptautisko standartizēto izglītības klasifikāciju (ISCED 2011), datu sasaistei Sociālās statistikas datu noliktavā (SSDN), trūkstošo datu novērtējuma un/vai imputācijas metožu pielietošanai.

2017.gadā uzsākta arī no Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmas saņemto būvju datu par mājokļu tipu, uzcelšanas laiku, labiekārtojumiem, apkures veidu, dzīvojamo platību u.c. izpēte, lai pieejamos tautas skaitīšanas vajadzībām nepieciešamos datus par mājokļiem varētu iekļaut SSDN.

ZINĀT UN RĪKOTIES

STATISTIKAS PAMATTERMINU SASKAŅOŠANA UN SAGATAVOŠANA PUBLISKOŠANAI

Daudzi speciālisti Latvijā ir ļoti ieinteresēti lietot precīzus statistikas pamatterminus latviski. Jau pirms daudziem gadiem LSA valdē tika ierosināts jautājums, ka to vajadzētu darīt, taču lielās atbildības, lielā un neapmaksātā darba dēļ daudzus gadus tas tika atlikts, līdz Rīgas Stradiņa universitātes Statistikas laboratorijas vadītājs Andrejs Ivanovs kopā ar saviem kolēģiem Vinitu Cauci un Silvu Senkāni ierosināja pievērsties statistikas pamatterminu latviski saskaņošanai. Pateicoties šim ierosinājumam, Latvijas Statistiķu asociācijas valde uzaicināja visus interesentus un visus speciālistus iesaistīties šajā darbā: uzaicinājumi tika izsūtīti mācību grāmatu autoriem, ar statistikas studiju kursu un ar statistiku saistīto studiju kursu docētājiem dažādās jomās augstskolās. Uzaicinājumi piedalīties šajā darbā tika ievietoti Latvijas Statistiķu asociācijas mājas lapā, Latvijas Universitātes mājas lapā, LU BVEF mājas lapā. Bijām ļoti gandarīti, ka atsaucība bija fantastiska: speciālisti no dažādām jomām: statistikas, bioloģijas, medicīnas, psiholoģijas, pedagoģijas, ekonomikas, vadībzinībām, socioloģijas un citām nozarēm aktīvi apsprieda statistikas pamatterminus latviski – bieži vien viena pamattermina saskaņošana tika skatīta vairakkārt, dažkārt zinātniskās diskusijas par kādu terminu noritēja vairāku stundu garumā. Šajā darbā ļoti aktīvi piedalījās Latvijas Zinātņu akadēmijas Terminoloģijas komisijas priekšsēdētājs Māris Baltiņš, kurš ir arī Valsts Valodu centra vadītājs. Visos strīdos par labāko pamattermina variantu gala lēmumu izšķīra Māris Baltiņš. Tās bija patiesi fantastiskas profesionālas diskusijas, kurās operatīvi

tika pārbaudīti attiecīgo terminu skaidrojumi gan Oksfordas Universitātes, gan Kembridžas Universitātes, gan dažādu starptautisko institūciju oficiālajās publikācijās, ko veikli un operatīvi pamatā nodrošināja Mārtiņš Liberts. Liela pateicība Latvijas Universitātes Biznesa, vadības un ekonomikas fakultātei par iespēju izmantot sanāksmju zāli ar apaļo galdu, datoru ar interneta pieslēgumu un iekārtu, lai visi klātesošie varētu visu labi redzēt. Liels paldies Latvijas Universitātei par atbalstu vārdnīcas publicēšanai. Ļoti aktīvi un īpašu ieguldījumu devuši Mārtiņš Liberts, Alekssis Jurševskis, Baiba Zukula un Jānis Jukāms no Centrālās statistikas pārvaldes, Andrejs Ivanovs, Ģirts Brīģis, Vinita Cauce, Silva Senkāne un Ieva Strēle no Rīgas Stradiņa universitātes, Didzis Elferts, Juris Krūmiņš, Daina Šķiltere, Malgožata Raščevska, Andris Grīnfelds, Liliāna Civjāne, Silvija Kristapsone, Atis Bērziņš, Signe Bāliņa, Svetlana Jesiļevska, Pēteris Zvidriņš no Latvijas Universitātes, Irina Arhipova no Latvijas Lauksaimniecības universitātes, Juris Binde no Vidzemes augstskolas, Margarita Dunska un Raita Karnīte no LZA Terminoloģijas komisijas, kā arī elektroniski un telefoniski LZA akadēmiķis un daudzu statistikas mācību grāmatu autors Oļģerts Krastiņš. Visi statistikas pamatterminu saskaņošanā iesaistītie kolēģi ir minēti publikācijas ievadā, saskaņotie pamattermini ar Latvijas Universitātes finansiālu atbalstu tiks publicēti neliela formāta grāmatiņā, kurā minēti visi līdzautori un arī izmantotās literatūras un avotu saraksts, saskaņotie pamattermini tiks ievietoti LZA Terminu datu bāzē, LSA mājas lapā, Starptautiskā Statistikas institūta datu bāzē un citur. Jaunie saskaņotie pamattermiņi jau radījuši izaicinājumus pieredzējušiem docētājiem – daži pierastie pamattermini ir atšķirīgi no daudzus gadus izmantotajiem un ierastajiem. Ir patiens prieks, ka interese par statistikas pamattermiņiem ir arī citu nozaru pārstāvjiem: jau tagad saņemam ieteikumus terminu saskaņošanai no citām nozarēm un vēl papildus terminu saskaņošanai no jau iesaistītajiem speciālistiem. Ir patiens prieks, ka arī studenti, zinot, ka noris darbs pie statistikas pamattermiņiem, ir apliecinājuši interesi tos ātrāk izmantot. Liels darbs nākotnē ir sagatavot skaidrojošo vārdnīcu – jau daudzi izteikuši savus priekšlikumus un darbu noteikti turpināsim – iesaistītie kolēģi ir patiesi ieinteresēti, zinoši, pieredzējuši ar izteiktu vēlmi precīzi un pareizi izteikties latviski arī ar sarežģītiem statistikas terminiem.

Biruta Sloka

**Angļu – latviešu–angļu
Statistikas pamatterminu vārdnīca
Dictionary of Statistics: Basic Terms**

Sagatavotāji

Biruta **Sloka**, *Dr. oec.*, Latvijas Universitātes profesore, darba grupas vadītāja, atbildīgā par krājumu

Redaktors: Māris **Baltiņš**, *Dr. habil. med.*, Latvijas Zinātņu akadēmijas Terminoloģijas komisijas priekšsēdētājs, Valsts valodas centra direktors

Vārdnīcas sagatavotāji

Irina **Arhipova**, *Dr. sc. ing.*, Latvijas Lauksaimniecības universitātes Informācijas tehnoloģiju fakultātes profesore

Ilze **Balode**, *Dr. oec.* Ventspils augstskolas asociētā profesore

Māris **Baltiņš**, *Dr. habil. med.*, Latvijas Zinātņu akadēmijas Terminoloģijas komisijas priekšsēdētājs, Valsts valodas centra direktors

Signe **Bāliņa**, *Dr. oec.*, Latvijas Universitātes Biznesa, vadības un ekonomikas fakultātes zinātņu prodekāne, profesore

Atis **Bērziņš**, *Dr. oec.*, Latvijas Universitātes Biznesa, vadības un ekonomikas fakultātes asociētais profesors

Juris **Binde**, *Dr. oec., Mg. sc. ing.*, Vidzemes augstskolas asociētais profesors, SIA "Latvijas mobilais telefons" valdes priekšsēdētājs

Ģirts **Brīģis**, *Dr. med.*, Rīgas Stradiņa universitātes Sabiedrības veselības un sociālās labklājības fakultātes profesors

Vīnita **Cauce**, *Mg. phys.*, Rīgas Stradiņa universitātes Medicīnas fakultātes lektore

Inta **Ciemiņa**, *Dr. oec.*, Latvijas Statistiķu asociācijas valdes locekle

Liliāna **Civjāne** (Tzivian), *PhD, Diplom.epid.*, Latvijas Universitātes Ekonomikas un vadības zinātniskā institūta pētnieces p.i., Latvijas Universitātes Medicīnas fakultātes lektore, asociētā pētniece Darba, sociālās medicīnas un apkārtējās vides medicīnas institūtā Henriha Heines Universitātē Diseldorfā, Vācijā

Margarita **Dunska**, *Dr. oec.*, Latvijas Zinātņu akadēmijas Terminoloģijas komisijas Ekonomikas apakškomisijas priekšsēdētāja, Latvijas Universitātes Biznesa, vadības un ekonomikas fakultātes profesore

Didzis **Elferts**, *Dr. biol.* Latvijas Universitātes Bioloģijas fakultātes asociētais profesors

Andrejs **Geske**, *Dr. oec.*, Latvijas Universitātes Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātes profesors

Andris **Grīnfelds**, *Dr. phys.*, Latvijas Universitātes Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātes profesors

Māra **Gulbe**, *Dr. math.*, Latvijas Universitātes Biznesa, vadības un ekonomikas fakultātes profesore

Andrejs **Ivanovs**, *Dr. sc. soc.*, Rīgas Stradiņa universitātes Statistikas laboratorijas vadītājs

Svetlana **Jesiļevska**, *Mg. vadz.*, Latvijas Universitātes Biznesa, vadības un ekonomikas fakultātes doktora grāda pretendente

Ingūna **Jurgelāne**, *Dr. oec.*, Rīgas Tehniskās universitātes Inženierekonomikas un vadības fakultātes asociētā profesore

Jānis **Jukāms**, *Bc. math.*, Centrālās statistikas pārvaldes Statistikas metodoloģijas un kvalitātes departamenta Matemātiskā nodrošinājuma daļas statistikas matemātiķis

Aleksis **Jurševskis**, 2.līmeņa profesionālā augstākā izglītība ar kvalifikāciju matemātiķis – statistiķis, Centrālās statistikas pārvaldes Statistikas metodoloģijas un kvalitātes departamenta Matemātiskā nodrošinājuma daļas statistikas matemātiķis

Ināra **Kantāne**, *Dr. sc. admin.*, Latvijas Universitātes Ekonomikas un vadības zinātniskā institūta pētnieces p.i., Ekonomikas un kultūras augstskolas asociētā profesore

Raita **Karnīte**, *Dr. oec.*, LZA īstenā locekle, Latvijas Zinātņu akadēmijas Terminoloģijas komisijas Ekonomikas apakškomisijas locekle

Ilze **Koroļeva**, *Dr. sc. soc.*, Latvijas Universitātes Filozofijas un socioloģijas institūta vadošā pētniece

Oļģerts **Krastiņš**, *Dr. habil. oec.*, LZA īstenais loceklis

Silvija **Kristapsone**, *Dr. oec.*, Latvijas Universitātes Biznesa, vadības un ekonomikas fakultātes asociētā profesore

Juris **Krūmiņš**, *Dr. habil. oec.*, LZA īstenais loceklis, Latvijas Universitātes Biznesa, vadības un ekonomikas fakultātes profesors

Jānis **Lapiņš**, *Dr. math.*, Latvijas Statistiķu asociācijas valdes loceklis

Mārtiņš **Liberts**, *Dr. math.*, Centrālās statistikas pārvaldes Statistikas metodoloģijas un kvalitātes departamenta Matemātiskā nodrošinājuma daļas vadītāja vietnieks

Jānis **Misiņš**, *Dr. med.*, Latvijas Universitātes Medicīnas fakultātes docents

Velga **Ozoliņa**, *Dr. oec.*, Rīgas Tehniskās universitātes Inženierekonomikas un vadības fakultātes vadošā pētniece, docente

Malgožata **Raščevska**, *Dr. psych.*, Latvijas Universitātes Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātes dekāne, profesore

Silva **Senkāne**, *Dr. sc. soc.*, Rīgas Stradiņa universitātes Statistikas laboratorijas lektore

Biruta **Sloka**, *Dr. oec.*, Latvijas Universitātes Biznesa, vadības un ekonomikas fakultātes profesore

Ieva **Strēle**, *Dr. med.*, Rīgas Stradiņa universitātes Sabiedrības veselības un sociālās labklājības fakultātes docente

Daina **Šķiltere**, *Dr. oec.*, Latvijas Universitātes Biznesa, vadības un ekonomikas fakultātes profesore
 Inna **Šteinbuka**, *Dr. habil. oec.*, LZA īstenā locekle, Latvijas Universitātes Biznesa, vadības un ekonomikas fakultātes profesore

Anita **Švarckopfa**, *Mg. oec.* Centrālās statistikas pārvaldes Sociālās statistikas departamenta nodaļas vadītāja

Anda **Vītiņa**, *Mg. oec.*, Latvijas Lauksaimniecības universitātes Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultātes lektore

Jānis **Vucāns**, *Dr. math.* Ventspils augstskolas Ekonomisko pētījumu grupas vadītājs

Baiba **Zukula**, 2.līmeņa profesionālā augstākā izglītība ar kvalifikāciju matemātiķis – statistiķis, Centrālās statistikas pārvaldes Sociālās statistikas departamenta direktora vietniece

Aija **Žigure**, *Mg. oec.* Centrālās statistikas pārvaldes priekšniece

Pēteris **Zvidriņš**, *Dr. habil. oec.*, LZA īstenais loceklis, Latvijas Universitātes Ekonomikas un vadības zinātniskā institūta vadošais pētnieks

Sagatavošanas asistents Vilius **Šimanskis**, Latvijas Universitātes Biznesa, vadības un ekonomikas fakultātes ERASMUS praktikants

LSA BIEDRU IESAISTE VALSTS PĒTĪJUMU PROGRAMMAS DEMOGRĀFIJAS PROJEKTĀ

Vairāki LSA biedri (J. Krūmiņš, P. Zvidriņš, Ģ. Briģis, A. Bērziņš, S. Kristapsone u.c.) turpināja pētījumus Valsts pētījumu programmas EKOSOC-LV ietvaros pie projekta “Sabiedrības atjaunošana, samazinot depopulācijas riskus, veicinot tautas ataudzi un saiknes ar diasporu

sekmīgai Latvijas tautsaimniecības transformācijai”. No finansu vadības un koordinācijas viedokļa projekts tiek realizēts divos apakšprojektos – Latvijas Universitātes (LU) Ekonomikas un vadības fakultātes (vadītājs J. Krūmiņš) un LU Ģeogrāfijas un zemes zinātņu fakultātes (vadītāja Z. Krišjāne), kuri ir līdzvērtīgi no finansējuma, uzdevumu un sasniegto rezultātu viedokļa. Abos apakšprojektos iesaistīti un savam profilam atbilstošus pētniecības uzdevumus veica eksperti no citām institūcijām un centriem – Latvijas Lauksaimniecības Universitātes, Rīgas Stradiņa Universitātes, Starptautiskās migrācijas organi-

Attēlā. Projekta dalībnieki 2016. g. 21. jūlijā seminārā Mazirbes “Strautmaļos” diskusijā ar VPP uzraudzības padomes locekli Broka Universitātes (Kanāda) profesoru Juri Dreifeldu (pirmais no kreisās).

zācijas, LU Diasporas un migrācijas pētījumu centra u.c. Pētnieku grupas komunicēja gan katra apakšprojekta ietvaros, gan projekta ietvaros, gan ar VPP citu projektu pētniekiem, gan sociālajiem partneriem (Saeimas komisijām, Demogrāfijas lietu padomes, Labklājības ministrijas, VARAM, Finanšu ministrijas, CSP u.c.).

Abu apakšprojektu pētnieku grupas veikušas projekta ietvaros veiktā izlases pētījuma par iedzīvotāju mobilitāti un demogrāfisko politiku datu analīzi un uzsākušas pētījuma rezultātu iekļaušanu analītiskos ziņojumos un konferenču prezentācijās. Uzsākta un turpinās VPP EKOSOC-LV ietvaros sagatavotā Saeimas debašu korpusa analīze par demogrāfisko situāciju, demogrāfisko un

reģionālo politiku. Trešā posma rezultāti aprobēti starptautiskās un nacionālās konferencēs. Galvenie sasniegtie rezultāti iekļauti abu apakšprojektu vadītāju kopīgā publikācijā – Demogrāfiskā attīstība Latvijā: problēmas un izaicinājumi // Latvijas Zinātņu Akadēmijas Vēstis. A daļa. Sociālās un humanitārās zinātnes, 2016, Nr. 3 (70). 40.-50. lpp.

Galvenie secinājumi ir šādi:

1. Demogrāfiskai attīstībai Latvijā kopš neatkarības atjaunošanas ir raksturīgas otrās demogrāfiskās pārejas pazīmes ar iespēju starptautiskās migrācijas ietekmē pāraugt trešajā demogrāfiskās pārejas fāzē, kuru raksturotu lielāks ārvalstīs dzimušo iedzīvotāju īpatsvars. Zems dzimstības līmenis, mūža ilguma palielināšanās un emigrācija veicina Latvijas iedzīvotāju sastāva novecošanos. Tas ietekmē valsts ilgtspējīgu attīstību.

Attēlā. Projekta pētniece Līga Āboliņa (pirmā no kreisās) aizstāv doktora disertāciju demogrāfijas nozarē LU promocijas padomes sēdē 2016. g. 10. jūnijā

2. Starp pasākumiem demogrāfiskās situācijas uzlabošanai pēc iedzīvotāju viedokļa svarīgi ir pasākumi sociālās nevienlīdzības mazināšanai un veselības nostiprināšanai. Aptaujātie iedzīvotāji norāda uz depopulācijas riskiem lokālā, reģionālā un nacionālā līmenī. Iedzīvotāju skaita turpmāka samazināšanās ir drauds sava ciema, pagasta, pilsētas, reģiona un valsts turpmākai ekonomiskai attīstībai – tā domā $\frac{4}{5}$ Latvijas iedzīvotāju. Svarīgi ir ne tikai valsts mēroga demogrāfiskās politikas pasākumi, bet arī vietējās pašvaldību iniciatīvas.
3. Nozīmīgākais uzdevums turpmākai demogrāfiskai attīstībai pēc iedzīvotāju domām ir atbalsts

Attēlā. Latvijas pārstāvji Eiropas demogrāfijas konferencē Maincā 2016. g. septembrī (no kreisās B. Zukula, D. Ponomarjova, J. Krūmiņš, Z. Krišjāne, L. Āboliņa)

dzimstības veicināšanai. Tomēr iedzīvotāji visai bieži demogrāfisko problēmu risināšanā paļaujas uz ģimenes atbalstu un paši uz sevi. Dominē iedzīvotāju viedoklis, ka tautsaimniecības izaugsme iespējama, stabilizējot iedzīvotāju skaitu esošajā līmenī. Sabiedrībā ir jāturpina diskusija par valsts un reģionālās demogrāfiskās attīstības izaicinājumiem un mērķiem un demogrāfiskā politikas līdzekļiem to sasniegšanai.

Projekta noslēgums ir paredzēts 2017.gadā. Projekta ietvaros tiks sagatavota monogrāfija par Latvijas attīstības demogrāfiskām problēmām.

Projekta vadītājs profesors J. Krūmiņš

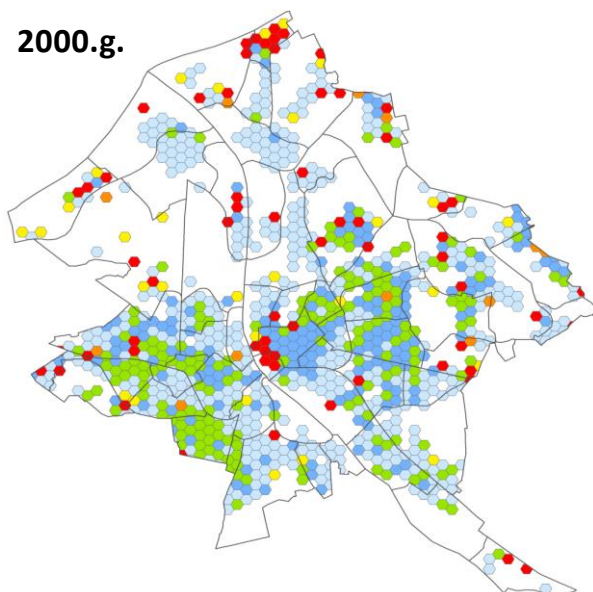
SADARBĪBA PĒTNIECĪBĀ UN DATU IZMANTOŠANĀ

Statistikas dati ir nozīmīgs avots pētniecībai. Svarīga loma ir ne tikai statistiskās informācijas izmantošanai, bet arī sadarbībai starp datu lietotājiem un to sagatavotājiem. LU Ģeogrāfijas un zemes zinātņu fakultātes (LU ĢZZF) Cilvēka ģeogrāfijas katedrai ir nostiprinājusies ilggadīga sadarbība ar Centrālo statistikas pārvaldi (CSP). Ģeogrāfiem gan pētījumos, gan studiju darbā ikdienā nepieciešams daudzveidīgs statistiskās informācijas klāsts, tai skaitā dati par iedzīvotājiem, to izvietojumu un demogrāfiskajiem procesiem dažāda līmeņa teritoriālajās vienībās. Tautas skaitīšanas datu izmantošana pētniecībā ir ļoti nozīmīga, jo pēc savas būtības ietver visu valsts iedzīvotāju apsekojumu. LU ĢZZF pētniekiem sadarbība ar CSP speciālistiem pavēra unikālu iespēju pētījumos izmantot anonimizētus individuālos 2000. un 2011.gada tautas skaitīšanas datus. Pirmie pētījumi veikti par iedzīvotāju sociāli ekonomisko diferenciāciju un tās ģeogrāfiskajām izpausmēm Rīgā. Šim nolūkam tika izveidota jauna ģeotelpisko datu kopa, kas ļāva noteikt un analizēt iedzīvotāju sociāli ekonomisko segregāciju raksturojošo indeksu un koeficientu vērtības. Pētījuma rezultāti, sadarbojoties ar citu valstu zinātniekiem un ievērojot vienotu metodoloģiju, publicēti grāmatā par sociāli ekonomiskās segregācijas procesiem Eiropas lielajās pilsētās. (Krisjane Z., Berzins M., Kratovits K. (2016) Occupation and ethnicity: Patterns of residential segregation in Riga two decades after socialism. In: T. Tammaru, S. Marcińczak, M. van Ham and S. Musterd (Eds.) *Socio-Economic Segregation in European Capital Cities. East meets West*. Routledge. 287–312) Veiktais pētījums atklāja, ka darbā aplūkotajā desmitgadē gan Rīgā, gan citās Eiropas pilsētās mazinājusies iedzīvotāju sociāli ekonomiskā daudzveidība. Vienlaicīgi vērojamas sociālās nevienlīdzības izpausmes, kas atspoguļojas atsevišķu sociālo grupu telpiskā koncentrācijā vai fragmentācijā, kā arī sabiedrības polarizācijā. Minētie procesi izskaidrojami gan ar post-padomju politiskajām un sociāli ekonomiskajām reformām, gan iedzīvotāju sociālo un darbaspēka profesionālo mobilitāti, gan arī specifiskiem mājokļu politikas un iedzīvotāju ģeogrāfiskās mobilitātes aspektiem.

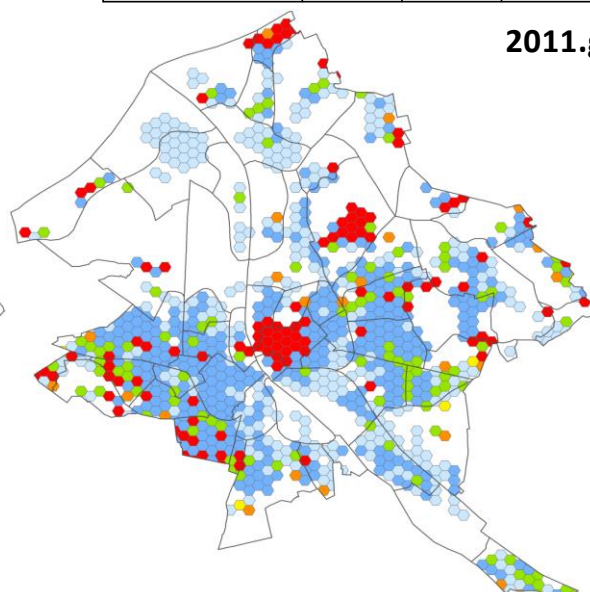
Nodarbināto iedzīvotāju sociāli ekonomiskā statusa telpiskās izmaiņas Rīgas apkaimēs

	sociālās (profesiju) grupas		
	augstākā	vidējā	zemākā
 augsts	>50%	<25%	<25%
 vidēji augsts	25-49%	25-49%	<25%
 vidējs	<25%	>50%	<25%
 jaukts	25-49%	25-49%	25-49%
 polarizēts	25-49%	<25%	25-49%
 zems	<25%	<25%	>50%

2000.g.

2011.g.

Anonimizētie individuālie 2000. un 2011.gada tautas skaitīšanas dati un to telpiskās analīzes rezultāti tāpat tiek pielietoti Valsts pētījumu programmas EKOSOC_LV projektā „Sabiedrības atjaunošana, samazinot depopulācijas riskus, veicinot tautas ataudzi un saiknes ar diasporu” un dod iespēju padziļināti izprast iedzīvotāju izvietojuma un sastāva īpatnības.

Veismīgs starptautiskās sadarbības piemērs ir CSP, kā pētniecības rezultātu lietotāju līdzdalība Eiropas Komisijas pētījuma programmas “Horizon 2020” projekta “YMOBILITY: Youth Mobility: maximizing opportunities for individuals, labour markets and regions in Europe” (granta Nr. 649491) īstenošanā, kurā piedalās 10 Eiropas universitātes un pētniecības institūcijas, tai skaitā arī LU ĢZFF Cilvēka ģeogrāfijas katedra. Vadošais partneris ir Romas La Sapienza universitāte, projektā aktīvi darbojas arī Itālijas statistikas institūts (ISTAT). Pētījuma mērķis ir izvērtēt jauniešu ģeogrāfisko mobilitāti un tās iezīmes Eiropā. Pētījums palīdzēs labāk izprast jauniešu migrācijas reģionālās iezīmes, sniegs rekomendācijas rīcībpolitikai šajā jomā, kā arī tas būs noderīgs avots, lai iegūtu papildus datus par Latvijas diasporu. Detalizēta informācija par projektu ir pieejama projekta vietnē <http://www.ymobility.eu/>. Projekta sanāksmē 2017.gada 8. un 9. martā Korkā, Īrijā, kurā tiks apspriesti līdzšinējie projekta rezultāti, piedalīsies CSP iedzīvotāju statistikas daļas vadītāja Sigita Šulca.

Tieši atgriezeniskā saite starp datu sagatavotājiem un lietotājiem ir svarīga. Tāpēc CSP pārstāvji, kā rezultātu lietotāji līdzdarbojas projektā YMOBILITY. Savukārt LU prof. Zaiga Krišjāne piedalījās Eiropas Statistikas padomdevēju komitejas (The European Statistical Advisory Committee) rīkotajā seminārā “Indicators: user requirements, methodological issue” Hāgā 2016.gada 10. maijā, kurā tika apspriestas Eiropas līmeņa indikatoru, kas raksturo dzīves kvalitāti un ilgtspēju, izmantošanas iespējas. Diskusijās tika uzsvērtā nepieciešamība plašākai sadarbībai ar statistikas datu lietotājiem, tai skaitā akadēmiskajām aprindām, sociālajiem partneriem un sabiedrību kopumā.

Zaiga Krišjāne,
LU Ģeogrāfijas un zemes zinātņu fakultāte

AUGSTSKOLU DZĪVE

PAR MATEMĀTIKA STATISTIKA PROFESIONĀLO BAKALURA STUDIJU PROGRAMMU

Profesionālā bakalaura studiju programma Matemātiķis statistiķis, ko realizē LU Fizikas un matemātikas fakultātes Matemātikas nodaļa, turpina augt un attīstīties. Kaut arī ar ļoti lielu studentu skaitu programma nevar lepoties (pēdējos gados tiek uzņemti ap 60 jaunie studenti, bet 2017.gada jūnijā varētu būt 23 absolventi), tomēr katrā kursā ir spēcīgs jauniešu kodols, ar kuru var lepoties. Tā, piemēram, aizvadītā gada rudenī programmas absolvents Jānis Gredzens saņēma Atzinības rakstu no Valsts zemes dienesta par uzvaru Augstākās izglītības iestāžu studiju noslēguma darbu konkursā kategorijā Labākais bakalaura darbs.

Kopš 2013.gada studiju programmas pārakreditācijas sāk iezīmēties kārtējās izmaiņas, kas jāpaveic līdz jaunajai akreditācijai. 2014.gada 26.augustā pieņemtie Ministru kabineta noteikumi Nr.512 “Noteikumi par otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības valsts standartu” pieļauj praksi 20 kredītpunktu apjomā agrāko 26 kredītpunktu vietā. Taču studiju programmā ir jābūt trijiem studiju darbiem, kas noslēdzas ar studiju kursa laikā izstrādātā darba aizstāvēšanu. Bez tam daudzi Matemātika statistika programmas beidzēji kļūst par apdrošināšanas firmu darbiniekiem (aktuāru palīgiem un vēlāk par aktuāriem). Tāpēc ar 2017.gada pavasara semestri ir iepļānots apgūt jaunu kursu – sadarbībā ar Aktuāru asociāciju Ingas Helmanes personā ir izstrādāts kurss “Aktuāro risku vadība”.

Attēlā. Matemātiķa statistiķa programmas bakalaura darbu aizstāvēšanas komisiju vada Centrālās statistikas pārvaldes Matemātiskā nodrošinājuma daļas vadītāja vietnieks Dr.mat. Mārtiņš Liberts (pirmais no kreisās)

saņems arī nākamajos gados.

Un vēl, aizvadītā gada rudenī sarunas ar AS 4FINANCE ir vainagojušās ar vienreizēju stipendiju izveidi (sadarbībā ar LU Fondu). Tas ir iepriecinājums 2017.gada Matemātiķa statistiķa programmas absolventiem, jo trīs labāko darbu autori saņems šīs vienreizējās stipendijas 800, 450 un 250 Euro apmērā. Tas gan uzliek papildus pienākumus un atbildību noslēguma darbu aizstāvēšanas komisijai. Sadarbība ar minēto firmu ir paredzēta arī turpmāk, un stipendijas studenti

Dr.mat., prof. Inese Bula,

Matemātiķa statistiķa studiju programmas direktore, LU Matemātikas nodaļas vadītāja

KAS JAUNS OFICIĀLAJĀ STATISTIKĀ?

STATISTIKAS PADOME – KONSULTATĪVA INSTITŪCIJA

Eiropas statistikas sistēmas valstīs ir izplatīta prakse, ka nacionālajās statistikas institūcijās tiek veidotas statistikas padomes. To darbība tiek vērtēta kā nozīmīgs atbalsts efektīvākai institūcijas attīstībai. Tiek piesaistīti nozīmīgāko sadarbības partneru pārstāvji, kuri spēj ar savu profesionālo viedokli veicināt iestādes stratēģisko mērķu sasniegšanu.

No 2016.gada sākuma arī Latvijas Centrālajā statistikas pārvaldē, izpildot Statistikas likumā noteikto, ir izveidota Statistikas padome. Tā ir konsultatīva institūcija, kuras mērķis ir veicināt oficiālās statistikas nodrošināšanas sistēmas attīstību, sniegt statistikas iestādēm rekomendācijas par oficiālās statistikas nodrošināšanas sistēmu, veicināt sadarbību starp statistikas iestādēm, respondentiem un oficiālās statistikas lietotājiem, kā arī sniegt viedokli par oficiālās statistikas programmas projektu. Tās sastāvu, kopā 13 padomes locekļus, ieskaitot tās priekšsēdētāju, apstiprināja ekonomikas ministrs.

Statistikas pārvaldes speciālisti ir pozitīvi novērtējuši šādas institūcijas izveidošanu. Organizējot padomes sanāksmes, piedāvājam iekļaut dienas kārtībā jautājumus un tēmas, par kurām mums ir būtiski uzzināt viedokli ar skatu no malas. Iepriekšējā gadā nopietns izaicinājums CSP bija Oficiālās statistikas programmas sagatavošana 3 gadu periodam. Pirmo reizi galvenais valsts oficiālās statistikas plānošanas dokuments aptvēra periodu ilgāku par vienu gadu. Pirms šī dokumenta izsludināšanas Valsts sekretāru sanāsmē savu vērtējumu sniedza Statistikas padomes locekļi. Lai gan padomes lēmumi un priekšlikumi formāli ir rekomendējoši, pārvaldes speciālisti tos ņem vērā pilnveidojot dokumentu saturu. Padomes sanāsmēs esam runājuši par tādām svarīgām tēmām kā

gatavošanās gaita 2021.gada tautas skaitīšanai, oficiālās statistikas koordinācija, statistiskā konfidencialitāte, komunikācija ar lietotājiem.

Reizi ceturksnī visiem Statistikas padomes locekļiem tiek nosūtīta aktuāla informācija par jaunajiem statistikas projektiem, attīstības darbiem, komunikāciju ar ārējiem klientiem, datu izplatīšanas aktualitātēm.

Pirmā gada pieredze liecina, ka šī sadarbība ir konstruktīva un arī turpmāk tās locekļu aktīva dalība būs nozīmīgs ieguldījums statistikas sistēmas attīstībā. Šogad CSP aicinās Statistikas padomi aktīvāk iesaistīties arī tādu jautājumu risināšanā kā sabiedrības izglītošana statistikas jautājumos, sabiedrības informēšanas pilnveidošanā. Turpināsim diskusijas par jaunu statistisko datu vākšanas metožu attīstību, metodoloģiskā darba pilnveidošanu, jaunu statistisko indikatoru attīstību.

STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA

BALTIJAS-ZIEMEĻVALSTU-UKRAINAS APSEKOJUMU STATISTIKAS SADARBĪBAS TĪKLA JAUNUMI

Baltijas-Ziemeļvalstu-Ukrainas sadarbības tīkla dalībnieki turpina aktīvu sadarbību, lai attīstītu apsekojumu statistikas jomu Baltijā, Ziemeļvalstīs, Ukrainā un Baltkrievijā. 2016. gada augustā tika organizēts 20.sadarbības tīkla ikgadējais pasākums. Jubilejas pasākums tika rīkots kā apsekojumu statistikas vasaras skola Ukrainā, Kijevā, kurā piedalījās 34 dalībnieki – lielākā daļa no Ukrainas, bet bija arī dalībnieki no Somijas, Igaunijas, Latvijas, Lietuvas, Zviedrijas un Nīderlandes.

Vasaras skolas vadošie lektori bija Jelke Bethlehem (Laidenas Universitāte), Vassili Levenko (Igaunijas Statistika), Kaija Ruotsalainen (Somijas Statistika) un Imbi Traat (Tartu Universitāte). Latviju vasaras skolā pārstāvēja LSA biedri Jānis Lapiņš, Juris Breidaks un Mārtiņš Liberts. Jānis Lapiņš uzstājās ar prezentāciju *“Use of Register Data in Latvian Household Finance and Consumption Survey”*. Juris Breidaks un Mārtiņš Liberts vasaras skolas dalībniekiem vadīja divas praktiskās nodarbības par programmas R pielietojumu apsekojumu statistikas jomā (*“R tutorial”* un *“R tools in survey design (R package: survey planning)”*).

Vasaras skolas laikā notika arī sadarbības tīkla vadības grupas ikgadējā sanāksme. Latviju sanāksmē pārstāvēja sadarbības tīkla vadības grupas biedri Jānis Lapiņš un Mārtiņš Liberts. Sanāksmes laikā tika nolemts, ka 2017. gadā sadarbības tīkla pasākums būs apsekojumu statistikas seminārs, kas tiks organizēts Lietuvā, Viļņā no 21. līdz 24. augustam. Semināru organizēs Danutė Krapavickaitė ciešā sadarbībā ar Viļņas Ģedimina Tehnisko universitāti. Semināra vadošie lektori būs Carl-Erik Särndal (Zviedrija), Anton Grafström (Ūmeo Mežsaimniecības universitāte), Alina Matei (Neišateles Universitāte) un Lilli Japiec (Zviedrijas Statistika). Interesentiem par dalību seminārā lūgums sazināties ar Mārtiņu Libertu vai Jāni Lapiņu.

Par Baltijas-Ziemeļvalstu-Ukrainas sadarbības tīkla aktivitātēm vairāk var uzzināt sadarbības tīkla mājas lapā (<https://wiki.helsinki.fi/display/BNU/Home>). Papildus informācijai lūgums sazināties ar Mārtiņu Libertu (martins.liberts@gmail.com) vai Jāni Lapiņu (janis.lapins@bank.lv).

LIETUVAS STATISTIKAS ŽURNĀLS AICINA IESNIEGT RAKSTUS

LSA biedri ir aicināti iesniegt rakstus publicēšanai *“Lietuvas Statistikas žurnālā” (Lithuanian Journal of Statistics)*. Žurnālā var publicēt rakstus par šādu tematiku:

- fundamentāli statistikas pētījumi par statistikas teoriju, metodoloģiju un tās pielietojumu;

- statistikas pielietojums ekonomikas, fizikas, tehnoloģiju, biomedicīnas un sociālajās zinātnēs;
- statistiskās metožu pielietojums oficiālās statistikas nodrošināšanai;
- pētījumi par statistikas vēsturi, informācija par svarīgiem ar statistiku saistītiem notikumiem.

Žurnāls aicina iesniegt rakstus gan pieredzējušus statistiķus, gan jaunus statistiķus un studentus. Studentiem šī ir lieliska iespēja gūt pirmo pieredzi rakstu publicēšanai starptautiskā žurnālā.

Žurnāls tiek izdots reizi gadā. Žurnālam iesniegtos rakstus recenzē anonīmi recenzenti. Žurnāls ir indeksēts sekojošos katalogos: *EBSCOhost*; *IndexCopernicus*; *Ulrich's*; *DOAJ (Directory of Open Access Journals)*.

Papildus informāciju par žurnālu var iegūt žurnāla mājas lapā (<http://www.statisticsjournal.lt/>). Par rakstu iesniegšanu žurnālā lūdz sazināties ar žurnāla redaktoru Mārtiņu Libertu (martins.liberts@gmail.com).

HRONIKA

GODINOT CSP IEGULDĪJUMU, NODROŠINOT VEIKSMĪGU LATVIJAS IESTĀŠANOS OECD

Latvija kļuva par OECD (Ekonomikas un sadarbības organizācijas) dalībvalsti 2016.gada 1.jūlijā. Iestāšanās šajā organizācijā prasīja nopietnus sagatavošanas darbus un sarunās ar OECD detalizēti tika aplūkoti daudzi statistikas jautājumi. To, ka Centrālās statistikas pārvaldes pienesums šajā procesā ir bijis būtisks, liecina Ministru kabineta Pateicības rakstu pasniegšana šajā procesā iesaistītajām amatpersonām.

2016.gada 8.septembrī Ministru prezidents Māris Kučinskis par nozīmīgu ieguldījumu, nodrošinot veiksmīgu Latvijas iestāšanos Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijā (OECD), pasniedza Ministru kabineta Pateicības rakstu Centrālās statistikas pārvaldes priekšniecei Aijai Žigūrei, priekšnieces vietniekam Norbertam Tāleram un ES lietu koordinācijas daļas vadītājam Ievai Zemeskalnai.

CSP preses izlaidumā, kas tika veltīts šim notikumam tika izcelts sekojošais: “*Statistikas jomā*

iestāšanās OECD ir nozīmīgs ieguvums Latvijai. Mums ir iespēja dalīties pieredzē un labākajās praksēs ar OECD dalībvalstu ekspertiem jaunu, inovatīvu statistisko metožu izstrādē un pielietošanā. Arī turpmāk viena no mūsu iestādes prioritātēm būs datu sniegšana pēc iespējas pilnīgā apjomā un detalizācijā OECD pētījumu un publikāciju vajadzībām, lai statistiskie dati sniegtu pilnīgu informāciju par Latvijas sociālajiem un ekonomiskajiem procesiem, to izmaiņām un prognozēm, kas būtu noderīgi, plānojot valsts attīstību.”

KALNĀ KĀPĒJI

Dr. demogr LĪGA ĀBOLIŅA

Pagājušā gada 10.jūnijā LU Vadībzinību un demogrāfijas nozares padomē disertāciju par aktuāliem iedzīvotāju statistikas un demogrāfijas jautājumiem aizstāvēja Līga Āboliņa. Vairākas izstrādes veiktas sadarbībā ar CSP, piemēram, aprēķinot vidējo vecuma intervālu starp dzimušajiem bērniem atkarībā no māšu dzimšanas gada. Viņas promocijas darbs **“Ģimene un tās atbalsta politikas attīstība Latvijā (1990 – 2015)”** demogrāfijas nozarē izstrādāts par sabiedrībā aktuālu jautājumu loku, darbā sniedzot ģimenes kā sociālekonomiskas vienības raksturojumu. Darbā analizēts ģimenes jēdziens, raksturots ģimeņu skaits, sastāvs un to izmaiņas, koncentrējot analīzi uz laika periodu pēc neatkarības atgūšanas.

Promocijas darbs sniedz ģimenes valsts politikas raksturojumu un analizē vēsturiskos aspektus un izmaiņas Latvijā kopš neatkarības atjaunošanas, ņemot vērā vēsturisko ģimenes atbalsta politikas attīstības fonu. Ievērojot to, ka ģimenes politika ir vērsta uz tradicionālas ģimenes kā vērtības stiprināšanu, darbā ir analizēta laulātība un laulības noturība kā viena no ģimenes veidošanas pamatvērtībām, pētīta laulības loma un nozīme, kā arī dzimstība ārpus laulības.

Ģimeņu skaits un struktūra Latvijā kopš neatkarības atgūšanas ir būtiski mainījusies. 25 gadu laikā ģimeņu skaits samazinājies par 23%, būtiski sarucis ģimeņu vidējais lielums un ģimenēs dzīvojošu īpatsvars samazinājies par 8 procentpunktiem.

Analizējot dzimstību un tās dinamiku, darbā veikta vēlamo bērnu skaita ģimenē ietekmējošo faktoru un bērnu piedzimšanas atlikšanas izpēte. Kopš neatkarības atjaunošanas mātes vidējais vecums, kad

tā laiž pasaulē pirmo bērnu, būtiski palielinājās no 23 gadiem līdz 27 gadu vecumam, bet 25 – 29 gadu vecu sieviešu kohortām samazinājās vidējā vecuma starpība starp pirmo un otro, otro un trešo, kā arī nākamo bērnu. Mātes vidējais vecums Latvijā tomēr joprojām ir mazāks nekā vidēji Eiropas Savienībā.

Pētījuma rezultāti liecina, ka dzimstības samazināšanās Latvijā 2009. – 2011.gadā lielā mērā notika ekonomiskās krīzes rezultātā, bet 2013.gada otrajā pusē atsākās ģimenes atbalsta palielināšanās, izvirzot kā vienu no politikas izaicinājumiem darba un ģimenes dzīves saskaņošanas nodrošināšanu. Pašreiz sociāli ekonomiskajā situācijā nozīmīga ir tāda ģimenes atbalsta politika, kas ir vērsta uz atbalsta nodrošināšanu dažādiem ģimeņu tipiem, īpaši nabadzības riskam pakļautajām nepilnajām ģimenēm, kuru īpatsvars ģimeņu vidū ir visai augsts – 33 procenti, un daudz bērnu ģimenēm.

Pēc četrus gadus darba LU doktorantūrā zinātniece atgriezusies iepriekšējā darba vietā Labklājības Ministrijā, nu jau kā valsts sekretāra vietniece.

Jaunos panākumus ģimenes Valsts politikas veidošanā!

Pēteris Zvidriņš

AR JUMS MĒS LEPOJAMIES

PROFESORS AIVARS LORENCIS

Ja asociācijai būtu nominācija apbalvojumam “Gada cilvēks”, tad tādu 2016.gadā viennozīmīgi būtu pelnījis profesors Aivars Lorencis. 2016.gadā viņš tika nominēts diviem augstiem apbalvojumiem un abus saņēma.

Aivars Lorencis ir LU habilitēts profesors, Elektronikas un datorzinātņu institūta vadošais pētnieks. Kaut gan 2013.gada 7.decembrī viņam apritēja 80 gadi un nākošajā gadā mēs ceram viņu sveikt 85 gadu jubilejā, Aivars Lorencis turpina aktīvi darboties attēlu apstrādes un

tēlu atpazīšanas jomā, tādējādi nesot ne tikai Elektronikas un datorzinātņu institūta, bet arī Latvijas vārdu pasaulē.

Aivars Lorencis, neraugoties uz to, ka zēna gados nelaimes gadījumā zaudējis redzi, ir saistīts ar datorikas pirmsākumiem Latvijā, guvis atzīstamus panākumus. Tā vietā, lai kļūtu atkarīgs no sabiedrības palīdzības neredzīgajiem, viņš kļuvis par Latvijā pazīstamu zinātnieku un devis lielu pienesumu zinātnes attīstībā un pedagoģiskajā darbībā Latvijā.

Katru zinātnisku problēmu viņš risina mērķtiecīgi un ar lielu atbildības sajūtu, sniedzot paraugu jauniešiem zinātniekiem. Vienā teikumā par Aivaru Lorenci var teikt, ka viņš ir nacionālas un starptautiskas dimensijas zinātnes izcilības stūrakmens ar devīzi sirdī – *Scientiae et Patriae!*

Maz zināms ir fakts, ka Aivars Lorencis jauno zinātnieku sagatavošanā ziedo ne tikai savas zināšanas un pieredzi, bet arī regulāri no saviem līdzekļiem atbalsta Latvijas Statistiķu asociācijas jauno zinātnieku darbu konkursu.

Valsts apbalvojuma ierosinājums

Elektronikas un datorzinātņu institūts un Statistiķu asociācija 2016.gadā ierosināja apbalvot Aivaru Lorenci ar valsts apbalvojumu. Apbalvojuma ierosinājumā tika konstatēts, ka *“viņa dzīve un darbība ir iedvesmojošs kalpošanas piemērs savai valstij, zinātnei un izglītībai un viņš sasniedzis augstas virsotnes zinātnē, akadēmiskajā darbā, jauno speciālistu un zinātnieku kadru audzināšanā”*.

Ordeņa kapituls 2016.gada 7.aprīlī lēma par pašreizējā mūža ieguldījumu informātikas zinātnē, izglītības un akadēmiskajā darbā iecelt Aivaru Lorenci par **Atzinības krusta virsnieku**.

Latvijas Republikas Neatkarības atjaunošanas dienā, 4.maijā Melngalvju namā notika Triju Zvaigžņu ordeņa, Viestura ordeņa un Atzinības krusta pasniegšanas svinīgā ceremonija kurā mūsu asociācijas biedrs tika apbalvots ar Atzinības krusta IV šķiru.

Eižena Āriņa balvai datorikā 2016

2016.gadā profesora ieguldījumu datorikā augstu novērtēja Latvijas informācijas tehnoloģijas (IT) nozare, pasniedzot viņam Eižena Āriņa balvu datorikā 2016.

Latvijas datorzinātnes pamatlicēja profesora Eižena Āriņa balva datorikā tiek pasniegta Latvijas IT nozares profesionāļiem un zinātniekiem par ieguldījumu Latvijas informātikas attīstībā. Tas ir

augstākais individuālo sasniegumu novērtējums Latvijas IT nozarē. Balva tiek piešķirta kopš 2000.gada, un to var iegūt vienu reizi mūžā.

Profesora Eižena Āriņa balvu datorikā pasniedz uzņēmums "Exigen Services Latvia", Latvijas Zinātņu akadēmija un Rīgas Tehniskās universitātes Attīstības fonds. Izcilākie IT teorētiķi un praktiķi saņem īpašu zelta medaļu, diplomu, kā arī stipendiju.

Profesors Aivars Lorencs Eižena Āriņa balvai datorikā tika nominēts kategorijā

par teorētisku ieguldījumu Latvijas datorzinātnes attīstībā. Viņš balvu saņēma par doto lielo ieguldījumu datorzinātnes teorijas attīstībai Latvijā, izstrādājot teorētiskos pamatus tēlu pazīšanas, objektu klasifikācijas, kriptogrāfijas, signālu un attēlu apstrādes risināšanai.

Tā ir jau otra augsta līmeņa atzinība, ko prof. Lorencs saņēma pērnajā gadā.

LSA lepojas, ka mūsu rindās ir tāds fantastisks, gudrs, varošs un atzīts jauno censoņu atbalstītājs un palaujas uz viņa aktīvu darbību asociācijas rindās vēl ilgu gadus.

LSA LASĪJUMI

NOTIKUŠIE LASĪJUMI 2016.GADĀ UN 2017.GADA I CETURKSŅĪ

- 1. Pensiju sistēmu salīdzinājums Baltijas valstīs: ko mēs varam mācīties viens no otra**
Olga Rajevska, LU, 2016.gada 25.aprīlī
- 2. Reģionālās statistikas jautājumi demogrāfiskajos pētījumos**
Aleksandrs Dahs, LU, 2016.gada 26.septembrī
- 3. Aktualitātes sociālajā statistikā. Lasījums veltīts Eiropas Statistikas dienai**
Maranda Behmane, 2016. gada 24. oktobrī
- 4. R bibliotēkas 'vardpoor' pielietojums izlases kļūdu novērtēšanai**
Mārtiņš Liberts, Juris Breidaks, CSP, 2016.gada 21.novembrī
- 5. 2001. gadā noslēgto laulību kohorta: sociāli demogrāfisko rādītāju dinamika 15 gadu periodā**
Kristīne Lece, Dana Bukša, CSP, 2017.gada 23.janvārī
- 6. Latvijas veselības apsekojumu aktualitātes un to izmantošana**
Ģirts Briģis, Rīgas Stradiņa universitāte, 2017.gada 20.februārī

LASĪJUMI 2017.GADA OTRAJAM – CETURTAJAM CETURKSŅIM

- 1. Sociāli demogrāfisko procesu etniskā diferenciācija**
Denīze Ponomarjova, 2017.gada 10.aprīlī plkst. 17.00 Aspazijas bulv. 5, 320.auditorija (uzaicināta)
- 2. Par gatavošanos 2021.gada tautas skaitīšanai**
Maranda Behmane, Pēteris Veģis, 2017.gada septembrī plkst. 17.00 (ieteikts uzaicināt)
- 3. Par veselības reģistriem**
Santa Pildava, 2017.gada oktobrī plkst. 17.00 Aspazijas bulv. 5, 320.auditorija (ieteikts uzaicināt)

MEKLĒT "TĪMEKLĪ"

LSA MĀJAS LAPAS JAUNUMI

LSA mājas lapa (<http://www.statistikuasociacija.lv/>) ir viens no galvenajiem informācijas avotiem par LSA un LSA biedru aktivitātēm. Mājas lapā regulāri tiek publicēta informācija par LSA rīkotajiem lasījumiem, LSA biedru sanāksmēm, ikgadējo zinātnisko darbu konkursu, starptautisko sadarbību un citām LSA aktivitātēm.

2016. gada laikā trīs populārākie LSA raksti bija "Aktualitātes sociālajā statistikā", "Reģionālās statistikas jautājumi demogrāfiskajos pētījumos" un "Edmundam Vaskim 70". Visvairāk apmeklētāji protams ir no Latvijas, bet ir apmeklētāji arī no citām valstīm – visvairāk no ASV un Zviedrijas. Visbiežāk lasītāji LSA mājas lapā nokļūst, izmantojot dažādus interneta meklētājus vai sociālo tīklu Facebook.

Mājas lapai gada laikā ir veikti vairāki tehniski uzlabojumi. LSA mājas lapa ir mobilajām ierīcēm draudzīga – tas nozīmē, ka LSA mājas lapa ir ērti lietojama ne tikai no datora, bet arī no telefona vai planšetes. Lasītājiem ir dota iespēja pieteikties uz LSA ziņu saņemšanu e-pastā. Lai to izdarītu lapas labajā pusē ir jāatrod sadaļa "Abonē LSA ziņas" (attēls: "LSA-web-Abone-LSA-zinas.png"), kur ir jāievada jūsu e-pasta adrese. Šādā veidā Jūs būsiet savlaicīgi informēti par visām LSA aktivitātēm. Katrai mājas lapas ziņai zem teksta ir pievienotas pogas, kas ļauj ērti pārsūtīt ziņu ar e-pasta palīdzību, izplatīt sociālajos tīklos (*LinkedIn, Facebook, Twitter, Google+*) vai izdrukāt (attēls: "LSA-web-Nosuti-ar.png").

Jautājumos par LSA mājas lapas saturu lūgums sazināties ar LSA prezidenti Birutu Sloku (biruta@eurofaculty.lv). Jautājumos par LSA mājas lapas tehnisko pusi lūgums sazināties ar mājas lapas administratoru Mārtiņu Libertu (martins.liberts@gmail.com).

ASOCIĀCIJA CEĻO

LATVIJAS STATISTIĶU ASOCIĀCIJAS BRAUCIENS UZ VENTSPILI

20.08.–21.08.2016

Fotogrāfiju autors: Jānis Kleperis

1. Ekskursija jaunā formātā – katrs ar savu auto.
Priekšā Ventpils

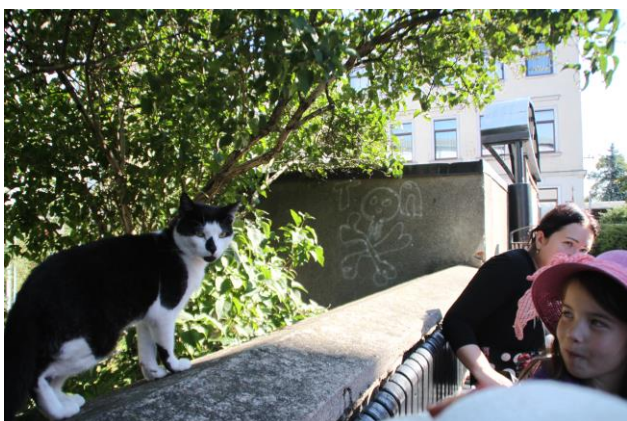
2 "... bet autobusā bija jautrāk". Vai tad lielie
ieklausās bērnu patiesībā?

3. Ventspils industriālā seja – ostas komplekss.

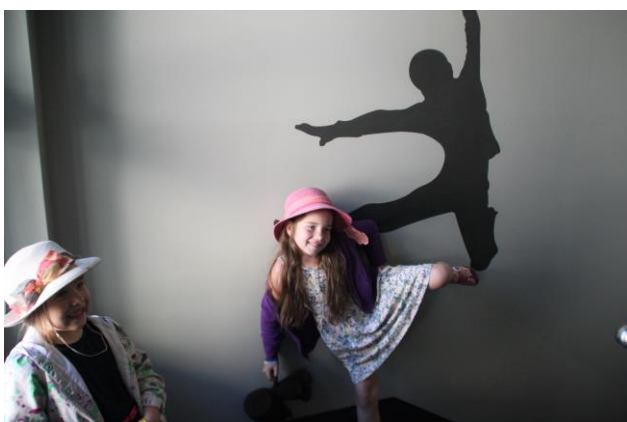
4. Īstais Ventspils gars valda vecpilsētā

5. Zinošākie ir vietējie kaķi. Ar tiem ir jāsadraudzējas.

6. Arī citplanētiešiem patīk rotas.
(Planetārijs un observatorija)

7. Pelēkam ir dažādas nokrāsas – to zina visi. Tikai Ventspilī ēnām ir papildus dimensija

8. Kur kāds pasākums, tur arī statistiķi

9. Arī mazs ciniņš gāž lielu veltu.
Sevišķi pirms pusdienām

10. Kas stiprinās ceļotāju, ja ne garda maltīte
"Skroderkrogā"

11. Kad nebija izgudrots radioteleskops,
uz zvaigznēm lūkojās šādi

12. Bet tagad Irbenē ir radioteleskops -
32 metru diametrā

13. Vai ar šādu aparāturu var klausīties zvaigznes –
nav pierādīts. Taču noklausīties vienkāršo tautu
virtuvē – pavisam droši.

14. Rīt karstas diskusijas par nākošās ekskursijas
galamērķi un formātu.

***Informācija par 2017. gada asociācijas ceļojumu tiks ievietota LSA mājas lapā un
nosūtīta uz e-pasta adresi visiem LSA biedriem, kas tādu norādījuši***

Latvijas Statistiķu asociācijas juridiskā adrese ir Lāčplēša ielā 1, Rīgā, LV-1301.

Tālruni: 67366648, fakss 67830137, e-pasts: Anita.Svarckopfa@csb.gov.lv

Ar LSA statūtiem un citiem ar asociāciju saistītiem materiāliem var iepazīties vai saņemt to kopiju *LSA telpās*.

Jūs varat rakstīt biļetena veidotājiem un mēs centīsimies atbildēt šā biļetena slejās.

Mūsu adrese:

Pēteris Veģis, 159. kab., Lāčplēša ielā 1, Rīga, LV-1301.
